

Edukacja IPN

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice/wystawy-w-regionie/wystawy-w-regionie-do-w/244175,Walczyc-ale-czym.html>
29.06.2026, 03:00

Walczyć, ale czym?

Jak Polacy uzbroili swoją milionową armię do wojny z sowiecką Rosją? Działalność Polskiej Wojskowej Misji Zakupów w Paryżu w latach 1919-1921

Wystawa poświęcona działalności Polskiej Wojskowej Misji Zakupów w Paryżu, która jako samodzielna misja dyplomatyczna, w latach 1919-1921 prowadziła zakupy uzbrojenia i materiału wojennego oraz organizowała ich dostawy do Polski dla rozbudowywanego Wojska Polskiego.

Odzyskanie przez Polskę niepodległości w 1918 r. oraz walki o kształt jej granic z lat 1918-1922 postrzegane są głównie pod kątem uwarunkowań politycznych, geopolitycznych i działań militarnych. Na drugim planie pozostaje olbrzymia praca logistyczna i aprowizacyjna, polegająca na pozyskiwaniu uzbrojenia, umundurowania i ekwipunku dla blisko milionowej armii, oraz stworzenie łańcuchów dostaw broni i sprzętu z zagranicy do Polski. Te kluczowe zadania realizowała w głównej mierze Polska Wojskowa Misja Zakupów w Paryżu, działająca w latach 1919-1921. Jej członkowie swoją ciężką służbą i pracą przyczynili się do tego, że polski żołnierz mógł walczyć o granice Rzeczypospolitej, a przede wszystkim miał czym walczyć.

Odrodzona w 1918 r. Polska niezwłocznie rozpoczęła działania zmierzające do szybkiej rozbudowy własnych sił zbrojnych, niezbędnych do wytyczenia nowych granic i obrony niepodległości. Początkowo Wojsko Polskie było organizowane jedynie na obszarze byłego Królestwa Polskiego oraz dawnej Galicji. Formowaną od podstaw armię należało odpowiednio uzbroić i wyposażać, co napotykało na olbrzymie trudności, wynikające z braku własnego przemysłu zbrojeniowego oraz dużych zniszczeń w przemyśle cywilnym, poczynionych w okresie Wielkiej Wojny. W procesie formowania Wojska Polskiego konieczne było uzyskanie materiału wojskowego, w głównej mierze od zwycięskich mocarstw Ententy, które posiadały duże zapasy mundurów, broni i amunicji. W marcu 1919 r. rozpoczęła działalność Polska Wojskowa Misja Zakupów w Paryżu, która była samodzielną placówką zagraniczną, mającą pozyskiwać od innych państw materiał wojenny dla Wojska Polskiego oraz współorganizować jego transport do Polski. W kluczowym momencie działalności Misji służyło w niej ponad stu polskich oficerów i podoficerów oraz kilkudziesięciu wykwalifikowanych pracowników cywilnych. Skutecznie realizowali oni swoje zadania i wnosili ogromny wkład w proces szybkiego i sprawnego formowania polskich sił zbrojnych oraz w zwycięstwo Polski w wojnie z sowiecką Rosją.

Informacje techniczne: wystawa plenerowa (istnieje możliwość prezentacji we wnętrzach), składa się z 21 paneli o wymiarach 100x200 cm, zamontowanych na 7 stelażach wystawienniczych o kształcie graniastosłupa trójkątnego. Przy prezentacji zewnętrznej każdy stelaż należy obciążyć blokami betonowymi, które można wypożyczyć z wystawą.

WALCZYĆ, ALE CZYM?

FIGHT, BUT WITH WHAT?

Jak Polacy uzbroili swoją milionową armię do wojny z sowiecką Rosją? Działalność Polskiej Wojskowej Misji Zakupów w Paryżu w latach 1919–1921

ODYSKANIE PRZEZ POLSKĄ NIEPODLEGŁOŚĆ w 1918 r. oraz walki o kształt jej granic z lat 1918–1922 postrzegane są głównie pod kątem uwarunkowań politycznych, geopolitycznych i działań militarnych. Na drugim planie pozostaje olbrzymia praca logistyczna i aprowizacyjna, polegająca na pozyskiwaniu uzbrojenia, umundurowania i ekwipunku dla blisko milionowej armii, oraz stworzenie łańcuchów dostaw broni i sprzętu z zagranicy do Polski. Te kluczowe zadania realizowała w głównej mierze Polska Wojskowa Misja Zakupów w Paryżu, działająca w latach 1919–1921. Jej członkowie swoją ciężką służbą i pracą przyczynili się do tego, że polski żołnierz mógł walczyć o granice Rzeczypospolitej, a przede wszystkim miał czym walczyć.

↓ Powitanie Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego na dworcu w Paryżu przez premiera Aristida Brianda i ministra spraw wojskowych Louisa Barthou podczas wizyty we Francji w lutym 1921 r. Widoczni por. Bolesław Wieniawa-Długoszowski (piąty od lewej) i gen. Józef Pomiankowski (trzeci od prawej). W latach 1919–1920 Francja odegrała kluczową rolę w procesie pozyskiwania i dostarczania materiału wojennego dla polskiej armii. Fot. NAC.

How did the Poles arm their million-strong army for the war against Soviet Russia? Activities of the Polish Military Purchase Mission in Paris in 1919–1921

POLAND'S REGAINING OF INDEPENDENCE in 1918 and the struggles for the shape of its borders from 1918 to 1922 are seen mainly in terms of political, geopolitical conditions and military actions. What remains in the background is the enormous logistical and provisioning work involving the acquisition of armaments, uniforms and equipment for an army of nearly one million people, as well as the creation of supply chains of weapons and equipment from abroad to Poland. These key tasks were mainly carried out by the Polish Military Purchase Mission in Paris, which was active between 1919 and 1921. Its members, through their dedicated service and hard work, were instrumental in ensuring that the Polish soldiers could fight for the borders of the Republic of Poland and, above all, had something to fight with.

↓ Welcoming Chief of State Józef Piłsudski at a railway station in Paris by Prime Minister Aristide Briand and Minister of Military Affairs Louis Barthou during a visit to France in February 1921. Visible are Lt. Bolesław Wieniawa-Długoszowski (fifth from left) and General Józef Pomiankowski (third from right). In the years 1919–1920, France played a key role in the process of procuring and supplying war material for the Polish army. Photo NAC.

Scenariusz: dr Piotr Uwijała, Adrian Rams
Recenzja merytoryczna: prof. dr hab. Aleksander Smoliński
Recenzja graficzna: Paulina Gula

Zdjęcia ze zbiorów: Narodowego Archiwum Cyfrowego, The National Archives and Records Administration, Centralnego Archiwum Wojskowego, Instytutu Pamięci Narodowej, Ośrodka Karta, Wikimedia, Tomasz Koparński, Jolanta Kulńska, Piotr Uwijała, dobroni.pl, samolotypolskie.pl, Wikimedia

Scenariu: dr Piotr Uwijała, Adrian Rams
Substantive review: prof. dr hab. Aleksander Smoliński
Graphic review: Paulina Gula

Photos from the collections of: National Digital Archive, The National Archives and Records Administration, Central Military Archives, Institute of National Remembrance, Karta Centre, Wikimedia, Tomasz Koparński, Jolanta Kulńska, Piotr Uwijała, dobroni.pl, samolotypolskie.pl, Wikimedia

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Katowicach

MUZEUM MIASTA JAWORZNA

Panele wystawy

WALCZYĆ, ALE CZYM?

FIGHT, BUT WITH WHAT?

Jak Polacy uzbroili swoją milionową armię do wojny z sowiecką Rosją? Działalność Polskiej Wojskowej Misji Zakupów w Paryżu w latach 1919–1921

ODYSZEANIE PRZEZ POLSKIE NIEPODLEGŁOŚĆ w 1918 r. oraz walki o kształt jej granic z lat 1918–1922 postrzegane są głównie pod kątem uwarunkowań politycznych, geopolitycznych i działań militarnych. Na drugim planie pozostaje olbrzymia praca logistyczna i aprowiacyjna, polegająca na pozyskiwaniu uzbrojenia, umundurowania i ekwipunku dla blisko milionowej armii, oraz stworzenie łańcuchów dostaw broni i sprzętu z zagranicy do Polski. Te kluczowe zadania realizowała w głównej mierze Polska Wojskowa Misja Zakupów w Paryżu, działająca w latach 1919–1921. Jej członkowie swoją ciężką służbą i pracą przyczynili się do tego, że polski żołnierz mógł walczyć o granice Rzeczypospolitej, a przede wszystkim miał czym walczyć.

↓ Powitanie Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego na dworcu w Paryżu przez premiera Aristida Briarda i ministra spraw wojskowych Louisa Barthou podczas wizyty we Francji w lutym 1921 r. Widoczni por. Bolesław Wieniawa-Długoszowski (sprawy od lewej) i gen. Józef Pomiankowski (brzoza od prawej). W latach 1919–1920 Francja odegrała kluczową rolę w procesie pozyskiwania i dostarczania materiału wojennego dla polskiej armii. Fot. NAC.

How did the Poles arm their million-strong army for the war against Soviet Russia? Activities of the Polish Military Purchase Mission in Paris in 1919–1921

POLAND'S RESUME OF INDEPENDENCE in 1918 and the struggles for the shape of its borders from 1918 to 1922 are seen mainly in terms of political, geopolitical conditions and military actions. What remains in the background is the enormous logistical and provisioning work involving the acquisition of armaments, uniforms and equipment for an army of nearly one million people, as well as the creation of supply chains of weapons and equipment from abroad to Poland. These key tasks were mainly carried out by the Polish Military Purchase Mission in Paris, which was active between 1919 and 1921. Its members, through their dedicated service and hard work, were instrumental in ensuring that the Polish soldiers could fight for the borders of the Republic of Poland and, above all, had something to fight with.

↓ Welcoming Chief of State Józef Piłsudski at a railway station in Paris by Prime Minister Aristide Briard and Minister of Military Affairs Louis Barthou during a visit to France in February 1921. Visible are Lt. Bolesław Wieniawa-Długoszowski (left) and General Józef Pomiankowski (beard from right). In the years 1919–1920, France played a key role in the process of procuring and supplying war material for the Polish army. Photo: NAC.

Scenariusz: dr Piotr Uwijala, Adrian Rams
Recenzja merytoryczna: prof. dr hab. Aleksander Smolinski
Recenzja graficzna: Paulina Gula

Zdjęcia ze zbiorów: Narodowego Archiwum Cyfrowego, The National Archives and Records Administration, Centralnego Archiwum Wojskowego, Instytutu Pamięci Narodowej, Ośrodka Karta, Wikimedia, Tomasa Koparńskiego, Jolanty Kulńskiej, Piotra Uwijala, dobron.pl, samolotyplskie.pl, Wikimedia

Scenariusz: dr Piotr Uwijala, Adrian Rams
Substantive review: prof. dr hab. Aleksander Smolinski
Graphic review: Paulina Gula

Photos from the collections of: National Digital Archive, The National Archives and Records Administration, Central Military Archives, Institute of National Remembrance, Karta Centre, Wikimedia, Tomasz Koparński, Jolanta Kulńska, Piotr Uwijala, dobron.pl, samolotyplskie.pl, Wikimedia

INSTYTUT PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Katowicach

MUZEUM MIASTA JAWORZNA

WALKI O GRANICE

BORDER BATTLES

/ 02

Przełóg wojska dokonany przez Józefa Piłsudskiego po zajęciu Wilna, 1919 r. Fot. NAC.
Review of the troops by Józef Piłsudski after the capture of Vilnius, 1919. Photo NAC.

I wojna światowa doprowadziła do głębokich przemian politycznych i społecznych w Europie, które stworzyły szansę na odrodzenie się państwa polskiego. Terytorium niepodległej Polski kształtowało się w toku konfliktów granicznych i wojen z sąsiednimi państwami i narodami, mającymi własne ambicje niepodległościowe: Litwinami, Ukraińcami, Czechami. Ponadto żywy był konflikt terytorialny z Niemcami. Najważniejszym wyzwaniem dla odrodzonego państwa polskiego i jego armii była wojna z sowiecką Rosją, która wybuchła już na początku 1919 r.

World War I led to profound political and social changes in Europe, which created opportunities for the rebirth of the Polish state. The territory of independent Poland was shaped in the course of border conflicts and wars with neighbouring states and nations with their own independence ambitions: Lithuanians, Ukrainians, Czechs. In addition, there was a territorial conflict with Germany. The most important challenge for the reborn Polish state and its army was the war with Soviet Russia, which broke out at the beginning of 1919.

Obława obrońców Lwowa w trakcie wojny polsko-ukraińskiej, 1919 r. Fot. NAC.

A unit of Lviv defenders during the Polish-Ukrainian War, 1919. Photo NAC.

Wieroczenie wojsk polskich do Cieszyna po zawarciu rozejmu z Czechosłowacją, 1919 r. Fot. NAC.

The entry of Polish troops into Cieszyn after the truce with Czechoslovakia, 1919. Photo NAC.

Granice II Rzeczypospolitej kształtowały się do 1922 r. w toku konfliktów granicznych z państwami sąsiednimi. Fot. IPN.
The borders of the Second Polish Republic were shaped by 1922 in the course of border conflicts with neighbouring states. Photo IPN.

- 1. POWSTANIE WIELKOPOLSKIE (27 XI 1918-16 II 1919) WYGRANA**
Wyzwolenie Wielkopolski z rąk niemieckich.
GREATER POLAND UPRISING (27 XI 1918-16 II 1919) WON
Liberation of Greater Poland from German hands.
- 2. TRZY POWSTANIA ŚLĄSKIE (1919-1922) ARBITRAŻ**
Organizacja plebiscytu i podział spornego terytorium przez Komisję Ambasadorów w Paryżu w 1921 r.
THE THREE SILESIAN UPRISINGS (1919-1922) ARBITRATION
Organisation of the plebiscite and division of the disputed territory by the Commission of Ambassadors in Paris in 1921.
- 3. CZECOSŁOWACKA AGRESJA (23 I-25 II 1919) ARBITRAŻ**
Powstrzymanie wojsk czeskich w bitwie pod Skoczowem. Przyniesienie przez Ententę ziem spornych Czechosłowacji.
CZECHOSLOVAK AGGRESSION (23 I-25 II 1919) ARBITRATION
Halting of Czech troops at the Battle of Skoczów. The granting by the Entente of disputed lands to Czechoslovakia.
- 4. POWSTANIE SEJMSKIE (23-28 VII 1919) WYGRANA**
Wyzwolenie Sejmowizny do Polski.
SEJMY UPRISING (23-28 VII 1919) WON
Incorporation of the Sejmy region into Poland.
- 5. WOJNA POLSKO-BOLSZEWICKA (14 II 1919-18 II 1920) WYGRANA**
Rozpoczęcie trwającej 2 lata wojny z bolszewicką Rosją. Walki w 1919 roku toczyły się głównie na ziemiach białoruskich i wileńszczyźnie.
POLISH-BOLSHEVIK WAR (14 II 1919-18 II 1920) WON
Start of a 2-year-long war with Bolshevik Russia. The fighting in 1919 took place mainly in the Belorussian lands and Vilnius region.
- 6. WOJNA POLSKO-UKRAIŃSKA (9 XI 1918-16 VI 1919) WYGRANA**
Zniesienie ukraińskiej blokady Lwowa i wyparcie w lipcu Ukraińskiej Armii Halickiej za rzekę Zbrucze.
POLISH-UKRAINIAN WAR (9 XI 1918-16 VI 1919) WON
The lifting of the Ukrainian blockade of Lviv and the displacement in July of the Ukrainian Army of Halych Army beyond the Zbrucze River.

WALKA Z CZASEM

FIGHTING AGAINST TIME

/ 03

↑ Oddział polskich ochotników we Lwowie, 1919 r. Fot. NAC.
A unit of Polish volunteers in Lwów, 1919. Photo: NAC.

→ Gen. Józef Dowbor-Muściński (w prawej) przechodzi przed frontem oddziału 7. Pułku Strzelców Wielkopolskich przemianowanego w 1920 r. na 61. Pułk Piechoty Wielkopolskiej. W grudniu 1919 r. Wojska Wielkopolskie stały się integralną częścią Wojska Polskiego. Fot. NAC.

Gen. Józef Dowbor-Muściński (seen from the right) walks in front of a unit of the 7th Greater Poland Rifle Regiment renamed in 1920 as the 61st Greater Poland Infantry Regiment. In December 1919, the Greater Poland Army became an integral part of the Polish Army. Photo: NAC.

ODRODZENIA W 1918 R. POLSKA niezwłocznie rozpoczęła działania zmierzające do szybszej rozbudowy własnych sił zbrojnych, niezbędnych do wytyczenia nowych granic i obrony niepodległości. Początkowo Wojsko Polskie było organizowane jedynie na obszarze byłego Królestwa Polskiego oraz dawnej Galicji. Formowaną od podstaw armię należało odpowiednio uzbroić i wyposażyc, co napotykało na olbrzymie trudności, wynikające z braku własnego przemysłu zbrojeniowego oraz dużych zniszczeń w przemyśle cywilnym, poczynionych w okresie Wielkiej Wojny. Na potrzeby wojska wykorzystywano materiały pozostawione przez okupantów lub zdobyte w czasie przejmowania poszczególnych dzielnic kraju, które wystarczyły do sformowania i uzbrojenia niepełnej stutysięcznej armii, niewystarczającej wobec ówczesnych wyzwań militarnych. Oddzielnie formowana była Armia Polska we Francji oraz Wojska Wielkopolskie.

POLAND, BORN IN 1918, immediately set about the rapid expansion of its own armed forces, necessary for the demarcation of new borders and the defence of independence. Initially, the Polish Army was organised only on the territory of the former Kingdom of Poland and Galicia. The army formed from scratch had to be properly armed and equipped, which proved extremely difficult due to the lack of its own armaments industry and the extensive damage done to civilian industry during the Great War. The Army used materials left behind by the occupying forces or captured during the takeover of individual districts of the country, which were sufficient to form an army of less than 100,000, insufficient for the military challenges of the time. The Polish Army in France and the Greater Poland Army were formed separately.

↑ Liczebność Wojska Polskiego w 1919 r. zwiększała się w szybkim tempie, gdyż Sejm Ustawodawczy zarządził przymusowy pobór do wojska kilkunastu roczników polskich obywateli. Do kraju przybyli żołnierze Armii Polskiej we Francji (70 tys.), a Wojska Wielkopolskie (80 tys.) przeszły pod dowództwo sztabu Józefa Piłsudskiego. Fot. IPN.

The size of the Polish Army was increasing rapidly in 1919, as the Legislative Sejm ordered the compulsory conscription of several birth cohorts of Polish citizens. Soldiers of the Polish Army in France (70,000) arrived in the country, and the Greater Poland Army (80,000) came under the command of Józef Piłsudski's staff. Photo: IPN.

↓ Armia Polska we Francji – przegląd wojsk idących na front. Fot. NAC.
The Polish Army in France – review of the troops going to the front. Photo: NAC.

MISJA W PARYŻU

MISSION IN PARIS

/ 04

W PROCESIE FORMOWANIA Wojska Polskiego konieczne było uzyskanie materiału wojskowego, w głównej mierze od zwyciężczych mocarstw Ententy, które posiadały duże zapasy mundurów, broni i amunicji. W marcu 1919 r. rozpoczęła działalność Polska Misja Zakupów w Paryżu, która była samodzielną placówką zagraniczną, mającą pozyskiwać od innych państw materiał wojenny dla Wojska Polskiego oraz współorganizować jego transport do Polski. W kluczowym momencie działalności Misji służyło w niej ponad stu polskich oficerów i podoficerów oraz kilkudziesięciu wykwalifikowanych pracowników cywilnych. Skutecznie realizowali oni swoje zadania i wnieśli ogromny wkład w proces szybkiego i sprawnego formowania polskich sił zbrojnych oraz w zwycięstwo Polski w wojnie z sowiecką Rosją.

IN THE PROCESS OF FORMING the Polish Army, it was necessary to obtain military material, mainly from the victorious Triple Entente powers, which had large quantities of uniforms, weapons and ammunition. In March 1919, the Polish Military Purchase Mission in Paris began operating as an independent foreign post, which was to obtain war material for the Polish Army from other countries and to co-organise its transport to Poland. At the key moment of the Mission's activity, more than a hundred Polish officers and non-commissioned officers and dozens of qualified civilian employees served there. They carried out their tasks effectively and made a huge contribution to the process of rapid and efficient formation of the Polish armed forces and to Poland's victory in the war against Soviet Russia.

Gen. ppior. Jan Romer – pierwszy szef Polskiej Wojkowej Misji Zakupów w Paryżu w okresie od marca do listopada 1919 r. (na zdjęciu w mundurze generała dywizji). Fot. NAC.

2/3 Gen. Jan Romer – first head of the Polish Military Purchase Mission in Paris between March and November 1919 (in the photo in the uniform of a major general). Photo NAC.

Gen. por. Józef Pomiankowski – drugi szef Polskiej Wojkowej Misji Zakupów w Paryżu w okresie od listopada 1919 r. do kwietnia 1921 r. Fot. NAC.

1/2 Gen. Józef Pomiankowski – the second in command of the Polish Military Purchase Mission in Paris between November 1919 and April 1921. Photo NAC.

Starania Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego i premiera Ignacego Jana Paderewskiego doprowadziły do zamiatowania w Paryżu Polskiej Wojkowej Misji Zakupów. Fot. NAC.

The efforts of the Chief of State Józef Piłsudski and Prime Minister Ignacy Jan Paderewski led to the establishment of the Polish Military Purchase Mission in Paris. Photo NAC.

Odno pełnomocnictwa dla członków Misji, ustanowionej 1 kwietnia 1919 r., z podpisami m.in. Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego oraz prezesa Rady Ministrów i jednocześnie sekretarza stanu do spraw zagranicznych Ignacego Jana Paderewskiego. Fot. CAW.

Copy of power of attorney for members of the Mission, established on 1 April 1919, with signatures of, for example, Józef Piłsudski, Chief of State, and Ignacy Jan Paderewski, President of the Council of Ministers and also Secretary of State for Foreign Affairs. Photo CAW.

Od kwietnia 1919 r. we Francji działała również oddzielna Polska Misja Wojkowa z gen. por. Tadeuszem Jordan-Rozadowskim na czele, której zadaniem było reprezentowanie polskiej armii w stosunkach dyplomatycznych z państwami Ententy oraz wspieranie polityki zakupów uzbrojenia i wyposażenia dla Wojska Polskiego prowadzonej przez Polską Wojkową Misję Zakupów w Paryżu (na zdjęciu w mundurze generała broni). Fot. NAC.

From April 1919, a separate Polish Military Mission headed by Lieutenant General Tadeusz Jordan-Rozadowski also operated in France, with the task of representing the Polish army in diplomatic relations with the Triple Entente states and supporting the policy of purchasing arms and equipment for the Polish Army conducted by the Polish Military Purchase Mission in Paris (pictured here in the uniform of a Lieutenant General). Photo NAC.

Opcje strony